

Агенција за вработување на
Република Македонија

**Анкета за потреба од вештини на пазарот на трудот
во Република Македонија за 2018/2019 година**

Резултати од спроведеното истражување

Ноември, 2018 година

Согласно Оперативниот план за активни програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот за 2018 година, Агенцијата за вработување на Република Македонија (АВРМ) спроведе анкета за потреба од вештини на пазарот на трудот во Република Македонија.

Целта на анкетното истражување е да се обезбедат одредени краткорочни показатели за очекувањата на работодавачите во однос на новите вработувања и потребите од вештини со кои треба да располагаат лицата, како истите би можеле да бидат конкурентни на пазарот на трудот.

Податоците добиени од работодавачите од приватниот сектор кои имаат 7 и повеќе вработени се насочени кон добивање на информации за:

- ❖ потребите од нови вработувања во наредните 6 до 12 месеци;
- ❖ потребите од занимања на планираните нови вработувања и
- ❖ потребите од вештини со кои треба да располагаат кандидатите за планираните нови вработува

Резултатите добиени од анкетното истражување претставуваат основа за креирање на активни програми и мерки за вработување, кои имаат за цел да ги подигнат вештините на невработените лица заради зголемување на нивната конкурентност на пазарот на трудот и да придонесат во создавање на услови за подобро функционирање на истиот, преку вклучување на понудата и побарувачката од соодветно квалификувана работна сила. Резултатите од истражувањето се користат и во образовниот систем при конципирање на уписните политики и при креирање на нови образовни програми за занимања усогласени со потребите на пазарот на трудот.

Методологијата за анкетното истражување за потребата од вештини на пазарот на трудот е развиена во рамки на европски проект и ова истражување АВРМ го спроведува еднаш годишно како дел од своите редовни активности.

Анкетата базира на примерок од работодавачи од приватниот сектор со седум и повеќе вработени, стратифициран според регион и сектор на дејност на работодавачот. Во примерокот се вклучени сите средни и големи работодавачи, а останатите се бираат по случаен избор до исполнување на планираниот опфат.

Анкетното истражување се оценува како „успешно“ доколку со анкетата бидат опфатени повеќе од 70% од вкупниот број на работодавачи во примерокот.

Истражувањето се спроведува според методот на теренска, телефонска и електронска форма на анкетирање, врз основа на однапред подготвен прашалник.

Анкетирањето го спроведуваат вработените во АВРМ, а во Центарот за вработување на Град Скопје и седум поголеми центри за вработување се ангажираат и лица од евиденцијата на невработени, при што истите имаат можност да се стекнат со вештини за спроведување на анкети.

При стратифицирање на примерокот и спроведување на истражувањето се применуваат следните класификации/ номенклатури: Национална класификација на дејностите - НКД Рев 2 и Рев 1, Национална класификација на занимањата-НКЗ 2015, усогласена со Меѓународната класификација на занимања ISCO-08 и Номенклатура на територијални единици за статистика - НТЕС, 2013.

Анкетата за потреба од вештини на пазарот на трудот спроведена во месец октомври 2018 година базира на примерок од 3140 работодавачи од приватен сектор со седум и повеќе вработени, раслоен по дејности во рамките на осумте региони во Република Македонија.

Опфатот на анкетното истражување во 2018 година е 96,7% или 3037 анкетирани работодавачи и од овој аспект истражувањето на национално ниво може да се оцени како мошне успешно.

Резултатите од истражувањето покажуваат дека на национално ниво со анкетата беа опфатени 35,8% од вкупниот број на работодавачи од приватниот сектор со седум и повеќе вработени, во кои во моментот на анкета биле вработени 56,3% од вкупниот број на вработени кај работодавачите со 7 и повеќе вработени.

Според големината, од 3037 анкетирани работодавачи, 2408 (79,3%) се мали работодавачи, 538 (17,7%) се средни работодавачи по големина и 91 (3,0%) се големи работодавачи со 250 и повеќе вработени. Нивното учество во вкупниот број вработени во анкетирани фирми респективно изнесува: 26,1%, 34,5% и 39,4%.

Анализирано според дејности, опфатот е различен. Во преработувачката дејност и во дејноста земјоделство, шумарство и рибарство, опфатот со анкетата е 49,0%, односно 41,3% од вкупниот број на работодавачи регистрирани во овие дејности. Исто така и според бројот на вработени во овие дејности има најголем опфат и истиот соодветно изнесува 73,7% и 65,4% од вкупниот број на вработени кај работодавачите во овие дејности.

Дејност	Број на работодавачи од приватен сектор со 7 и повеќе вработени	Број на работодавачи опфатени со анкетата	Број на вработени кај работодавачи од приватен сектор со 7 и повеќе вработени	Број на вработени кај работодавачи опфатени со анкетата	% на работодавачи опфатени со анкета	% на вработени опфатени со анкета
ВКУПНО	8482	3037	285081	160542	35.8	56.3
ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И РИБАРСТВО	172	71	6436	4206	41.3	65.4
РУДАРСТВО И ВАДЕЊЕ НА КАМЕН	58	19	3463	1852	32.8	53.5
ПРЕРАБОТУВАЧКА ИНДУСТРИЈА	1832	897	106803	78721	49.0	73.7
СНАБДУВАЊЕ СО ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА, ГАС, ПАРЕА И КЛИМАТИЗАЦИЈА	22	5	2522	274	22.7	10.9
СНАБДУВАЊЕ СО ВОДА; ОТСТРАНУВАЊЕ НА ОТПАДНИ ВОДИ, УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД И ДЕЈНОСТИ ЗА САНАЦИЈА НА ОКОЛИНАТА	18	1	553	105	5.6	19.0
ГРАДЕЖНИШТВО	723	247	19149	11277	34.2	58.9
ТРГОВИЈА НА ГОЛЕМО И ТРГОВИЈА НА МАЛО; ПОПРАВКА НА МОТОРНИ ВОЗИЛА И МОТОЦИКЛИ	2431	862	61357	32917	35.5	53.6
ТРАНСПОРТ И СКЛАДИРАЊЕ	907	294	18070	8276	32.4	45.8
ОБЈЕКТИ ЗА СМЕСТУВАЊЕ И СЕРВИСНИ ДЕЈНОСТИ СО ХРАНА	702	171	13337	4366	24.4	32.7
ИНФОРМАЦИИ И КОМУНИКАЦИИ	233	32	7249	955	13.7	13.2
ФИНАНСИСКИ ДЕЈНОСТ И ДЕЈНОСТИ НА ОСИГУРУВАЊЕ	330	130	15999	5322	39.4	33.3
ДЕЈНОСТИ ВО ВРСКА СО НЕДВИЖЕН ИМОТ	54	19	1741	791	35.2	45.4
СТРУЧНИ, НАУЧНИ И ТЕХНИЧКИ ДЕЈНОСТИ	366	95	7068	2081	26.0	29.4
АДМИНИСТРАТИВНИ И ПОМОШНИ УСЛУЖНИ ДЕЈНОСТИ	129	27	5392	1531	20.9	28.4
ОБРАЗОВАНИЕ	102	36	1907	844	35.3	44.3
ДЕЈНОСТИ НА ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	268	89	5800	2788	33.2	48.1
УМЕТНОСТ, ЗАБАВА И РЕКРЕАЦИЈА	69	26	6861	3456	37.7	50.4
ДРУГИ УСЛУЖНИ ДЕЈНОСТИ	66	16	1374	780	24.2	56.8

Набљудувано по региони, во Скопскиот регион анкетирани се 1167 работодавачи или 38,4% од вкупно анкетираниите работодавачи, во Источниот регион 407 работодавачи или 13,4%, во Југоисточниот регион 300 работодавачи или 9,9%, во Пелагонискиот регион 288 работодавачи или 9,5%, во Североисточниот регион 272 работодавачи или 9,0% од вкупно анкетираниите, во Полошки регион 225 работодавачи или 7,3%, во Вардарски регион 197 работодавачи или 6,5% и во Југозападен регион 181 работодавач или 6,0% од вкупно анкетираниите.

Од аспект на идентификувањето на потребите за нови вработувања и на потребите од вештини, значајно е да се имаат предвид досегашните и очекуваните промени во развојот кај работодавачите. Во таа смисла, релевантни сознанија даваат одговорите на прашањето за промените во побарувачката на производите/услугите кај анкетирните работодавачи во претходните 6 месеци и во наредните 6-12 месеци.

Резултатите од анкетното истражување покажуваат дека во период од 6 месеци пред анкетањето, 17,4% од анкетираниите работодавачи имале намалена економска активност, 63,8% од анкетираниите работодавачи имале константна побарувачка на своите производи/услуги, а 18,8% од анкетираниите работодавачи имале зголемена економска активност, односно зголемена побарувачка на производите/услугите.

Предвидувањата за наредните 6-12 месеци, покажуваат дека ќе дојде до значително подобрување на економската активност кај работодавачите. Намалување на економската активност предвидуваат 10,0% од анкетираниите работодавачи, 56,8% очекуваат константна побарувачка на производите/услугите, а 33,2% од анкетираниите работодавачи предвидуваат зголемување на економската активност, односно зголемување на побарувачката на производите/услугите, што претставува значително зголемување во однос на претходната година.

На ниво на Република Македонија, во наредниот период од 6-12 месеци кај 1883 работодавачи или 62,0% од анкетираниите, се очекуваат да се реализираат 18463 вработувања.

Носители на новите вработувања ќе бидат средните и малите работодавачи од преработувачката индустрија и дејноста трговијата на големо и трговијата на мало.

Според големината на работодавачот, кај малите работодавачи се очекуваат да се реализираат 6042 вработувања или 32,7%, кај средните по големина работодавачи се очекуваат 7332 вработувања или 39,7% и кај големите работодавачи се очекуваат да се реализираат 5089 вработувања или 27,6% од вкупниот број на очекувани вработувања во наредните 12 месеци.

Анализирано според дејноста, најголем број вработувања се очекуваат во преработувачката индустрија, односно 8160 или 44,2% од вкупно планираните вработувања, потоа во трговијата на големо и трговијата на мало, каде се очекуваат 4251 вработувања или 23,0%, во градежништвото каде работодавачите од оваа дејност планираат 1478 вработувања или 8,0%, потоа во дејноста транспорт и складирање, каде се очекуваат 1108 вработувања или 6,0% од вкупно очекуваните вработувања, а во останатите дејности се очекуваат помал број на вработувања.

Според степенот на потребно знаење (образование) од очекуваните вработувања, 1435 (7,9%) ќе бидат за лица со завршено високо образование, 1623 (8,8%) за лица со завршено средно и вишо образование, 10771 (58,3%) ќе бидат за лица со завршено средно образование и 4623 (25,0%) вработувања се очекуваат да бидат за лица со завршено основно образование.

Набљудувано според дејност и степен на потребно знаење (образование), побарувачката на високо образован кадар ќе биде најголема во дејноста информации и комуникации, каде според искажаните потреби на работодавачите, се очекува дека речиси 80% од вработувања во оваа дејност ќе бидат за лица со високо образование, како и во стручни,

научни и технички дејности, каде 53,0% од очекуваните вработувања во оваа дејност ќе бидат за лица со високо образование. Релативно висока побарувачка на кадар со високо образование се очекува и во дејноста на здравствена и социјална заштита, како и во финансиската дејност и дејности на осигурување.

Речиси во сите останати дејности, најголема е побарувачката на кадар со средно образование, а меѓу нив посебно се издвојуваат преработувачката индустрија и дејноста трговија на големо и трговија на мало, каде 61,0%, односно 58,5% од вкупните вработувања во овие дејности ќе бидат за лица со средно образование.

Учеството на лица со основно образование во вкупните вработувања по одделни дејности е најголемо во дејноста земјоделство и лов, шумарство и рибарство и изнесува 60,4% од очекуваните вработувања во оваа дејност.

Во однос на занимањето, а имајќи го во предвид степенот на потребно знаење (образование)¹, приоритет при новите вработувања во наредните 12 месеци ќе имаат лицата со следните занимања:

Со завршено високо образование (програми до и постдипломско универзитетско образование): програмер, машински инженер, економист, градежен инженер, доктор по општа медицина, фармацевт, сметководител, маркетинг агент, новинар, информатички инженер, аналитичар на аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, менаџер, земјоделски инженер, архитект, графички дизајнер, аналитичар програмер, правник, агроном за полјоделство, информатичар, развивач на софтвер и др.

Со средно и вишо образование (програми за средно и вишо образование освен универзитетско): технички оператор, електро-техничар, комерцијалист, оператор на медицинска опрема, администратор, шумарски техничар, машински техничар, медицинска сестра, градежен техничар, агент за логистика, асистент во осигурување, електро-машински техничар, референт за продажба, хемиски техничар-лаборант, контролор за осигурување (луѓе и имоти), машински техничар за одржување на процесна опрема, фармацевтски техничар, графички техничар, контролор на квалитет и др.

Со средно образование (програми за средно образование): шивач, продавач, шивач на текстил, касиер, келнер, градежен работник, возач на товарно возило, готвач, заварувач, магационер, бравар, подготвувач на тутун за обработка, чевлар, возач на камион, возач на автобус, пекар, електромеханичар, составувач на акумулатори, ракувач со градежни машини, армирач, месар, кројач, шанкер, сидар, хаусмајстор, возач на такси, електричар за одржување, монтер на градежни елементи, столар, тесар, угостителски работник, службеник за осигурување, ткајач, водоинсталатер, автомеханичар, металостругар и др.

Со завршено основно образование (завршено основно образование): општ работник, работник на едноставни работи на производствена линија, хигиеничар на станбен и деловен простор, оператор на ЦНЦ машини, чевларски работник, работник за едноставни работи, пеглач на алишта, обиколувач, дистрибутер (малопродажба), работник на утовар и истовар, рачен пакувач, собарки, работник во нискоградба, земјоделски работник, тесарски работник, мијач на садови, помошник во кујна и др.

При вработување на нови работници, работодавачите ја нагласуваат потребата од кадар со работно искуство, како и стекнати дополнителни знаења и вештини. Ова посебно го нагласуваат кај вработувањата на кадар со високо образование.

---

¹ Според Национална класификација на занимањата –HK3 (ISCO 08)

Во врска со барањата за посебни знаења и вештини кои треба да ги поседуваат потенцијалните кандидати за вработување, работодавачите најмногу ја нагласуваат потребата од познавањето на странски јазици, познавање на основни компјутерски вештини, но и поседување на знаења за напредни ИТ вештини. Притоа работодавачите ја нагласуваат потребата од задолжително поседување на сертификати за стекнатите знаења.

Меѓу другите вештини се нагласува и потребата од поседување на комуникациски вештини, амбициозност, одговорност, доверливост, прецизност, тимска работа, вештина за внес и читање на податоци, флексибилност, вештини за продажба и маркетинг, вештини за менаџирање.

Набљудувано по региони, во наредниот период од 12 месеци, кај работодавачите со седиште во Скопскиот регион се очекуваат да се реализираат 5677 (30,7%) вработувања, во Источниот регион 3318 (18,0%) вработувања, во Пелагонискиот регион 2810 (15,2%), во Вардарскиот регион 1762 (9,5%), во Југоисточниот регион 1526 (8,3%) вработувања, во Југозападниот регион 1588 (8,6%) вработувања, во Североисточниот регион 1277 (6,8%) и кај работодавачите со седиште во Полошкиот регион се очекуваат да се реализираат 505 (2,7%) вработувања.

Од особено значење за Агенцијата за вработување, како јавна установа која обезбедува бесплатни услуги на пазарот на трудот и спроведува активни програми и мерки за вработување за потребите на работодавачите и невработените лица, да врши навремено и редовно информирање на работодавачите за истите, кое беше потврдено и со анкетното истражување.

Во однос на прашањето кои услуги и активни програми и мерки за вработување би сакале да ги користат работодавачите со поддршка на АВРМ, најголем дел од нив ја нагласиле потребата од користење на услугата за посредување при вработување со пребарување на лица од евиденцијата на невработени и нивно упатување кај работодавачот заради вработување. Работодавачите укажале и на потребата од редовно информирање и советување за измените во законската регулатива од областа на трудот, а голем број работодавачи ја нагласиле потребата од поддршка за користење на програмата за субвенционирано вработување, како што се субвенционирање на плати, финансиска поддршка на микро, мали и средни работодавачи за создавање на нови работни места, кредитирање на правни субјекти и сл. Обуката за познат работодавач и практиканството се исто така мерки за кои работодавачите пројавиле голем интерес, но нагласуваат дека се потребни и посети, инфо средби и други форми на информирање на работодавачите.

Анкетата за потреба од вештини на пазарот на трудот обезбедува корисни краткорочни показатели за очекувањата на работодавачите во однос на новите вработувања и потребите од вештини со кои треба да располагаат лицата, како истите би можеле да бидат конкурентни на пазарот на трудот.

Резултатите добиени од анкетното истражување претставуваат основа за креирање на активни програми и мерки за вработување, кои имаат за цел да ги подигнат вештините на невработените лица заради зголемување на нивната конкурентност на пазарот на трудот и да придонесат во создавање на услови за подобро функционирање на истиот, преку вклучување на понудата и побарувачката од соодветно квалификувана работна сила.